

AC. 4944.

3238

Maggusad

Wõõrama

Wina marjad

ühhest wiljakandja winapu oksast, kes
Kristusse, tõsise wina pu siise on jä-
mas ja juurdumas.

Joan. 15, 5.

Ra rasoke meie waese Eestima rahwa
meleparrandamisse wilja, mis ühhe
foiwlainud wenna ellust üks näljane
hing woib leida.

Jes. 44, 5.

Trükkitud Lindworsi pärrijatte kirjabega.

Daß in vorliegender Schrift nichts wider die Evangelisch-
Lutherische Kirchenlehre und wider die Grundsätze der Augs-
burgischen Confession enthalten sei, wird von dem Estländ-
ischen Evangelisch-Lutherischen Provincial-Consistorio attestirt.
Reval, Dom, den 13. December 1846.

E. G. Zick,

Assessor consistorii.

Ehr. Heint. Hörschelmann,
Consist. Secr.

(L. S.)

3238

Ist zu drucken erlaubt worden.

Im Namen der Civil-Oberverwaltung in den
Ostsee-Provinzen,

Gouvts.-Schuldirector Baron v. Rossillon,
Censor.

Armsad Ma rahwas!

Neid sammo winamarjo wõdra maalt noppides
ja maitstes, tulli se suur kasso sanna min-
no mele: Sinna pead omma liggimest armastama
kui isseennast: kui sa magusaid iggawesse ello
winamarju leiad ja süa saad, siis pead omma
waese wennale, kes mailma kõrbes käies,
tühja mailma lestade ja katkiste kaewude jures
istudes, mis wet ei anna egga pea, ärra nõrkeb,
ka andma, temma seestpiddise innimesse kinni-
tamisfeks: et ta saaks ka omma meest jahhutada
õnnisteggia armust, kes on iggawesse ello halli-
kas, kelle walgusses meie sedda walgust peame
näggea, mis meid ellawatte walgussenga walgus-
tab. Sepärrast wõtsin nouks sedda ramatud las-
ta trükki panna, et mitto hinge woiksid sest kas-
so sada, ja sest ossa wõtta, mis õnnisteggia

meie õnnistud armo aial wõdra maade rahwa
jures wõttab tehha, omma kalli sanna ja pühha
Waimo lābbi.

Se mees, kes sedda ramatud on kirjotanud,
tunnistab isseennese endise ello loost, et temma enne
on kibbedaid marju kannud, ja kurratit teninud
ühhest aastast teise keiki wiisi, ja nüüd on temma
tõssise wina pu oksaks, se on Kristusse ihho
liikmeks sanud, mis meie temma wiljast kül woi-
me ärratunda: Jssandast on se sündinud, ja se
on üks imme assi meie silma ees: sest peab iggaüks
waene ja arg pattune nüüd julgust wõtma,
et temmagi woib weel tõssiseks Kristusse ihho
liikmeks sada, et temmagi Jssanda wāe lābbi
woib lahti peastetud sada kurrati kōitest, ja wil-
ja kanda kannatades.

Wenda ma pannen teise jao sees üht meie Ma
meest teie waimo silma ette, kelle ellust kül woite
arwo sada, et Jummalā arm, mis õnnistust sadab,
ka siin maal seddasamma wilja ette toob
kui keiges mailmas. Ja kui sesamma alw ja
waene kirri, mis ilma wiggata ei olle, sest et
üks wiggane innimenne sedda on kirjotanud,
woiks agga ühhel ainsal hingel kassuks olla,
omma iggawesse õnnistusse noudmisse polest, siis
on minno tõ-waew se lābbi rohkeste kül ärra-
tasfutud, ja ma saan ennast wāgga temma
seltsis rõmustama, kui ma udes Jerusalemma linn-
nas, nisammoti kui temma, omma armo palka,
omma tenari rahha kätte saan maja Jssanda
kāest. Gets aitko meid keiki se armolinne ja hal-
lastaja Õnnisteggia, omma werre ärrawalla-
misse, kibbeda kannatamisse ja surma pārrast.
Amen.

Üks ramat,

mis üks Neeгри rahwa abbilinne wend, nimmeга Hiob, kes Pambel foggodusse ellab, mis on Surinami Maal Amerikas, keige Neeгри rahwa foggoduste on firjotanud.

Armsad Neeгри rahwa foggodusse
keige maade sees!

Minna ollen teie waene wend, kes ellab metsa Ma sees. Pambel foggodusse jures. Minno nimmi on Hiob. Ma wõttan kätte teile ühhe pissofesse ramato firjotada, mele tulletades, mis suur on meie waese Neeгри rahwale on sündinud, et meie peame õnneks sama meie Issanda ja Õnnisteggia jures, kes keik, keik waesed Neegrid lasseb ennese jure kutsuda.

Noh, minno armsad wennad! Esiteks ma laskitan teile ommast süddamest paljo terwisid keige maade sees, ja annan teile teada, et ma teie pärrast wägga rõmustan, sest et meie olleme kuulnud, kuidas Issand teid on kutsnud. Sepärrast minna firjotan teile, mo armad wennad, need asjad, mis minna isse ollen tõeste tunda sanud: sest mo armad, ma mõtlešin hea ollewad, et ma teile sedda firjotan. Jah, mo armad wennad ja õed, minno melest on nenda, kui kassiks Issand, et ma pean teile firjotama, sest minna isse ei mõelnud sesugguse asja peäle. Agga ühhel päwal, kui ma lasksin omma õppetaja wälja peäle, sedda watama, näggin minna wägga paljo umbrohto se wälja peäl ollewad, ja se olli mo melest üks kurb asse, sepärrast hakkasin minna sedda wälja kirkuma ja puhastama. Tõ jures hakkas mo südda mõt-

Iema meie Jssanda ja Onnisteggia peäle, ja et minna waene innime pean sedda suurt ðnne fátte sama, et ka minno rojast süddant peab puh-
hastadama feigest patto = umbrohhust. Ja, oh, kui ma nenda furb ollin ennese ülle, siis olli mo melest nenda, kui ütles üks heäl mo wasto: ðn sulle; ärra unnusta sedda jälle ärra, mis sa praego olled tunda sanud, waid minne ja kirjota sedda ülles. Kui ma sain sedda mõelnud, mo armad wennad, oh siis sullas mo südda weel ennam ärra, sest ma tundsin et Jssand isfi mind olli futsnud. Sepärrast mo armsad, pean ma teile essiteks kirjotama: et Jssanda sanna on suur ja feige wasto wõtmisse wäärt; lfedda minna ollen tunda sanud, ja se on minno süddame sees tõeks lainud, et meie peame sedda wasto wõtma se tulleb meie õnnistusfeks.

Mo, armad wennad ja õed! olge ussinad tõ jures, Jssanda tahtmissse järrele, sosti temma on ka tõõd teinud omma surmani. Sest tõõd tehhes lähbáb meie usf tuggewaks ja wággewaks; tõõd tehhes minna ollen kásko sanud sedda raniato teile kirjotada. Jssand watab heamelega meie peále kui meie tõõd teme, ja kui meie püame tem-
ma kui sarnatfeks sada tõ teggemisse polest, siis temma wõttab meiega sel kombel kõnnelda, nenda kui minna sedda ollen tunda sanud. Sepärrast, mo armad wennad ja õed, olge ussinad tõõd teh-
hes, ja tulletage tõõd tehhes ifka omma mele, mis Jssand Jesus minno eest on teinud, ja ka teie eest. Mo armsad, temma on meie feikide Jssa, ja ka meie feikide Onnisteggia: sest temma on sedda head tõõd meie süddames alganud, ja meile meie waesust tunda annud.

Noh, minna waene ja willets innimenne, mis pean ma teile litlema muud, kui et ma ärra sullatud süddamega teid pallun Jssanda jurest sedda õnnistust otsida, mis minnagi temma kääst otsin. Mo armsad, minna ei nä teid kül mitte ihho = filmaga, agga ma kirjotan teile se armastusse tundmissega misga ma teid keifi armastan. Mõttelge teiegi se waesusse ja willetsusse peäle, mis sees meie waesed Negri rahwas olleme endisel aial ellanud. Nüüd, mo armsad wennad, keige maade sees, olge ussinad se sanna järrele kääma ja ellama, mis Jummal meile on annud, et meie piddime patto wallitsussest ja orjussest lahti saama, mis sees meie endisel aial olleme ellanud. Otsigem nüüd ka sedda wimist ja iggawest ello holega, kus ei pea ennam kurwastust egga hädda ollema, sest et meie omma Jssanda ja Onnisteggia nimel peame ellama, siis peame keif ühhendud ollema temma sees. Mo wennad, keige maade sees, ma rõmustan ennast wägga teie pärrast, et meie olleme kuulnud õppetajaid teie seas ollewad, kes teid peawad õppetama. Oh se on suur õn teile keige maade sees! Kui meie sedda sanna ussume ja wasto wõttame, mis need õppetajad meile kulutawad, oh mis hea luggu ja ello on meil siis Onnisteggia jures! Siis lõppeb patto wallitsus ja orjus, sest meie Jssand Jesus issi nimetab meid wennaks ja õeks. Nüüd minno armad wennad ja õed! Otsige teiegi Jssandat palwega ja allandlikko süddamega, siis teie peate tedda leidma. Ja teadke, et uhkus ja kõrge meel pat on, ja kui meie tahhame õnaks sada, siis peame uhkust ja mailma kõrkusse meelt mahha jätma, ja selle wasto sõddima. Sest uhkus on esimenne pat mis meie olleme Jummalas-

to teinud. Oh, et minnule saaks ka sedda armotud, et ma isgi woiksin se järrele tehha, mis ma teile kirjotan ja nouuks annan!

Ma sowiksin ka, et teie woiksite omma õppetajaid aidata tõ jures, kus se neile ial tarwis lähhab. Mo armsad! piddage sedda seks ussiks, mis meil peab ollema, et teie omma õppetajaid tõeste armastate; ja tulletage omma mele, kui wägga need õppetajad meid armastawad: sest peame meie Jhesanda armastust tundma, mis temmal meie waeste wasto on. Sepärrast minna püan ka omma õppetajatele head tehha, ni paljo kui ma ial jouan.

Nüüd, armad wennad, ma mõtlesin hea ollowad teile sel kombel omma süddame mõtted teada anda, et teie tunda saaksite, kuidas ma teid keigest süddamest armastan. Kui ma teid kül ei nä omma ihho filmaga, siiski ma mõtlen allati keikide peäle, mo armad wennad ja õed. Äрге jäge kaueminne essimesse patto ello sisse ellama, waid pöörge keik Jhesanda pole. Teie, kes teie kurrati järrel käiad ollete, ärge jäge mitte kauemaks temma järrel käia! Sest wadake, minna ollen isegi kurrati sullane olnud keige wisi peäl. Ühhest aastast teise ollen ma tedda teninud, ja ei holind ommast hingest ühtegi: ja siiski kurrat peksab agga, teeb haigeks, tappab, ja ei te middagi head. Keige meie metsa Ma sees pettab temma meie Meegri rahwast, ja ütleb igga ühhe wasto: Sinna olled üks pri mees, miks pärrast wõttad sinna ni paljo waewa nähha omma meleparrandamisse pärrast? Minna tahhan sind keige wisi peäl aidata. Wenda rägib kurrat ja pettab mitto

innimest omma uhkusse ja kõrkusse läbbi. Nüüd, mo armsad, ärge watage mitte kurrati peäle, waid otfigem sedda tõssist wabbadust meie Issanda ja Onnisteggia jurest, kes risti külges on furnud minno eest, ja ka teie eest.

Armad wennad! kui meie kurrwad olleme, siis watagem risti peäle, ja kui meie palwet teme, siis watagem risti peäle. Siis on meil se õn ja woimus, et meie woime kurrati wasto panna, ja woimust sada meie Issanda ja Onnisteggia läbbi, kes keik innimesed ennese jure kutsus õppetajatte kulutamisse läbbi, kes armo = sannumid meile kulutawad Issanda nimmel. Ma tean, et teie nurrisete omma õppetajatte wasto, kes teile tõt kulutanud, sest minnagi ollen nukra melega olnud õppetajatte wasto: agga teadke ühtlaasi et se on kurrati tõ, kes teie süddamed tahhab kowwaks tehha armo = õppetusse sanna wasto. Sepärrast wõtke Issandat appi hūda, siis temma aitab teid.

Mis pean ma teile weel üttema, mo armsad? Issand olgo teiega omma ristiga teie süddames! Palluge Jummalat!

Minna ollen teie waene wend, kelle nimmi on Hiob. Ma ellan metsa Ma sees Pambai koggosse jures, mis on Surinami Maal Amerikas. Ma läkkitan teile keigile ommast süddamest paljo terwisid. Jäge Jummalaga!

Ka rasofe meie waese Eestima rahwa mele-
parrandamisse wilja, mis ühhe foiolai-
nud wenna ellust üks näljane hing woi-
leida.

Meie õnnis wend Jürri Mihgelson, kes on foio
lainud Keilas aastal 1846, on omma ellust isä
ni paljo ülles pannud.

Arm, kes sa mind olled lonud Emma näo jär-
rele; Arm, kes patto wasto tonud õnnistust mo
hingele. Arm sind ärra wallitsen, Et so pär-
rast ikka jaän. — Minna ollen sündinud Tallinna
Maal Keila kihelkonnas, Tännasilma küllas.
Minno õnnis Issa olli põllo - mees, ja surri ärra,
kui ma ei olnud weel aastane laps. Siis em-
ma olli küs murrese meie pärrast, et meid olli nel-
li last. Emma ei sanud mind mitte ennam om-
ma pimaga immetada; mind toideti siis lehma
pimaga. Nelli aastad ta kaswatas meid sure
murre ja kurwastussega, siis läks teise mehhele.
Wähha aia pärrast woõras isä hakkas mo em-
ma kurjaste pekõma, ja meid keifi karwopiddi
kiskuma. Ma olin siis nelli aastad ja kolm kuud
wanna, ja moistsin ühhe nurga sisse minna ja
Õnnisteggia Jeesusse nimmel palluda, kelle peäle
mo emma lotis. Mo leeri aial ma astusin üks
ford õppetaja ette ja lugesin ilma küsimata
sedda tükki: armas õppetaja, minna tunnistan
sinno ja mo keige wäggewama Jummalä ette
ommad pattud! Siis temma andis mulle kät
ja ta südda olli wägga ligutud. Essimest forda
pühha Altari ette tulles mo südda jäi ni kow-
waks, et ma ei teadnud ühtegi kus ma olin; ja

mo hinge luggu olli õige willets, kui ma esimest
korda Jeesusse ihho ja werd sain. Kirrikust ma
lâksin kõhhe kõrso, hakkasin wõitlema, ja seal olli
mitto ilmalikko rõmo heält, need teggid mo lih hale
rõmo, ja ma lâksin nende sekka tantsuma. Kui
ollin kõiõ sanud, emma küssis mitmed wiisi mo kâest,
ma ei kostonud temmale ühtegi.

Ma ollin siis ikka ni tuima ello sees ühhe tük-
ki aega, siis juhtus mulle se õnnetus, et ma teis-
te kaebamisese lãbbi ühhe hirmsa nahha tãie sain
peksta, mis lãbbi ma Õnnisteggiat õiete südda-
mest appi hüüdsin. Ja temma andis mulle kũl
armo = aega, ja kui ma tedda pallusin, siis tundsin ka
pühha Waimo nomimist ommas süddames. Ug-
ga patto kãss, mis süddames kui kunningas wal-
litseb, panneb ikka ello waimo wasto, se pettab
ja ahwatab neid asju noudma, mis Ma peäl
on. Ma kãisin ikka ilmalikko seltsis teol, kus ma
muud ei sanud nãhha egga kuulda, kui sedda
mis lihha eksitab. Ma piddin üks pühha = pãaw
kirriko minnema, siis keelsid mind mo iggapãwa-
sed seltsimehhed, ja wiisid mind talgule, kus olli
wina ja õlut, ja mailma = lusti, kus pühhapãaw
ruikid leigati. Gesamma õhto lõdi mo parrema
kãe = lu kolmeks tükkiks lõhki. Mis siis tehha? ei
tohti emma ette minna. Teised wiisid mind Mo-
isa = wannematte ette. Need kippusid kurjaste min-
no peãle, ja tahtsid mind se wallo peãle weel
peksta; ma pallusin ja nutsin, siis jãin se kord
ilma: agga mind pandi seitse nãddalad aega ig-
ga õse teo lojuste jure, neid hoidma; se olli mul-
le kũl raske agga ikka hinglele sureks kassuks.

Nũnd ollin ma kaksikũmmend kaks aastat
wannaks sanud; mind olleks nekrutiks pandud,

agga mo wiggane fāssi, ja Õnnisteggia armo-
nou, kes mind tahtis mo sündimisest Maale jätta,
keelsid sedda. Siis olli mul tarwis abbikasa
wõtta, ja mo emma ja õed andsid nou sedda
wõtta fedda nemmad tahtsid ja heaks arwasid.
Agga mo mele tullid ühhe jummalakartlikko Preil-
na sannad, mis ma olin lapsepõlwes kuulnud,
kes ütles: et muido innime ei woi head sada,
kui põlwede peäl Õnnisteggiat palludes, kus üks-
ki ei nä. Ma läksin emma silma eest ärra, ja pallu-
sin: Armas Õnnisteggia! näita mulle omma
pühha nou järrele, kes aitab mind patto wasto
panna! Ja ta näitas mulle ühhe lesse naese tü-
re, kes ihho polest õige waene olli, se jäi mo me-
lest armsaks, ja aastal 1798 saime laulatud.*

Nüüd minna sain ihho tööd teggema omma
ette, ja selle murre sees kõndima; agga hinge
polest ollime mollemad õige rummalad. Paar
aastat meil olli kül wane ello, agga peält nähha
laimata; kaisime monni kord firrikus, ja mo süd-
da moistis jo teiste peäle kōhnut, kes nenda ei ella-
nud, kui minna ellasin. Agga pea hakkas keif
parrem tundminne mo seest ärrakadduma. Hak-
kasin joma - meestega ümberkäima, ja mo jonud
peaga lõin omma abbikasa; se õnneto ello kes-
tis meie kões seitse aastat aega. Siis ma kukkusin
jonud peaga ommas toas lee tüllesse mis ahjust
wälja tommati, sest olli mul kange wallo kolm
kuud aega. Agga se armas Õnnisteggia kes ni
sure waewa ja wallo minno pärrast on näinud,
ei jätnud mitte minnule tunnistamata omma ar-
mo ja mo hinge willetsust ja pattust luggu; ja
mo suur hinge hädä aias mind nüüd selle rah-
wa jure fedda ikka naertakse. Aastal 1804 es-

fimessest paastopühhal sain ma esimest forda Saffo luggemisse majas wendade luggemist kuulda. Mo süddame tundminne seäl jures olli se: Mul on hääbi mul on kurbduft, et hing on ni rojane. Siis mo südda olli wägga ligutud. Tee peäl, ja kui sain koio tulnud, ei mõelnud ma mu peäle ühtegi, kui mo pattude peäle, ja kudda ma neist piddin lahti sama. Kue ku parrast mind sai hulgakesse jure wasto woetud. Ma käisin siis omma teed rõmoga, kui se Moramees kedda olli ristitud Wilippusse läbbi. Nelsa ku parrast mind kutsuti Abbiliste seltsi jure, se olli minno melest üks kallis seädus. Agga ma olin ikka wägga eddero ja räkisin paljo, et ma tahtsin keif Jესusse jure juhhatada; agga se olli mo omma meel ja wäggi. Separrast wõttis Dnnisteggia sedda rõmustusse watmo mo seest ärra, ja ma pidin ni tuima ja surnud süddamega käima, et ma ühtegi ossa ei sanud.

Siis räkisin kahhe wanna wenna wasto keif mis ma olin teinud, ja et ma nendegi peäle olin süüd moistnud. Se armas Dnnisteggia, kes meid ni kaua leppitab, kunni ellame, andis mulle selsammal pühhal ni suurt armo, ennam kui minna moistan, püan, pallun teäl. Ma hüüdsin temma pole omma abbikasa parrast, ja ta wõttis mo palwed kuulda, ja ärratas tedda üllesse. Se on mo majas keige surem rõõm ja iggapäine õnnistus, kui mo naene ja lapsed keif Dnnisteggiat tundwad ja armastawad. Peäle sedda kutsuti mind kolwato sullast temma wina määle tõteggiate jure, ja käisin kolm aastad õige süddame maddalussega. Agga et meil ikka on pattust lihha ja werd, mis meid eksitab, siis minna jäin ni

õigeks omma teada, et ma ei tahtnud teistega enam ümberkäia. Siis pandi mo peäle ni kibbedat wallo et mul ei olnud kolmel aastal hingamist ei õse egga päwa. Se olli kimwi tõbbi, mis läbbi ma kartsin ennast igga päaw surrema. Kui olin firrifus ehk palwe majas, siis ei olnud mul mitte suurt hädda; kui maial seisin ehk püüdsin muud tehha, mis ihho ette tarwis olli, siis olli mul surma wallo kâes. Siis Onnisteggia õppetas mind omma pühha hawade läbbi mis ma piddin teggema: et siin kihhelfondas ei olnud weel mitte palwe = maja, siis temma juhhatas mind se wallo läbbi se peäle, et meie siin Keilas piddime ka palwe = maja ehhitama. Sai maja walmis, siis olli temma issi kess paikas meie seas, ja teggi sedda tootusse sanna tõeks, mis temma on õõlnud: Russa faks ehk kolm on ühhes koos minno nimmel, seäl tahhan ma kess nende seas olla: et igga üks kes meid waatma tulli, ehk kulis, se tundis ka, et se on üks suur Jummal wäggi, kes ussub temma Poia nimme sisse. Seitse aastat laks aeg sedda wisi, siis tundsin jälle ennese sees ühte kurja nou = andjat. Mo sees tousis uhkusse waim sedda ma tundsin selgeste. Ma jain õige leigeks ommas palwes; teggin kül ka wisi pärrast palwet, agga ei saand ühtegi kasso. Mitme wasto tousis waidleminne kurjast süddamest, ja mo tunnistus palwe = majas ei moõdunud kellegi ette. Se kessis faks aastat, siis olli mo sees üks kurri nou = andja allati, et ma mõtlesin: kui se hulga Fenne lähhab hukka, siis polle sinno sü üksi. Se järrel tulli minnule weel üks kurri rojane himmo, mis alt ma mitte ei woinud ülestousta, egga woi must ka peäle sada. Ma olin siis kümme aastad Keila hulgakesse eest hoolt kannud. Nüüd

ollin ma raskestē langenud. Sadan teggi mo sūd-
dame diete forwaks. Agga Onnisteggia arm,
mis weel surem kui keif pattud, mis ma ello aial
teinud, ei jāt nud mind weel mitte mahha. Ea
panni mo peäle kange jookswa wallo, et ma pid-
din tedda diete appt hūidma, üks aasta ja küm-
me kuud. Siis sain ma waene muld, kes patto
teinud, jälle ueste temma armo maitśda, ja mind
sai ka jälle hulgakesse jure arwatud. Siis ollid
keif wennad ja õed ni kallid ja armsad minno
melešt, et minna ollin se keige alwem nende seast.
